

17. Энциклопедический словарь. Современная рыночная экономика. Государственное регулирование экономических процессов / [под. общей ред. : д.э.н. проф. Кушлин В. И., д.э.н. проф., член-корр. РАН Чичканов В. П.]. – М. : Изд-во РАГС, 2004. – 744 с.

Петришина Н. В. Теоретические подходы к определению сущности государства.

В данной статье определяются теоретические подходы к сущности государства, исследование которых позволит сформировать целостную теоретическую позицию при исследовании роли и функций государства в экономике. На этой основе автором предложено собственное определение государства как полисистемного явления, которое обеспечивает всеобъемлющую взаимосвязь экономических, политических, социальных, законодательно-правовых, управленческо-регуляторных, национально-этнических, гуманитарных, информационных и морально-этических коммуникаций.

Ключевые слова: государство, теоретические подходы к определению сущности государства.

Petrishina N. V. Theoretical approaches to the determination of essence of the state.

This article sets out theoretical approaches to the essence of the state, whose will to form a coherent theoretical position to define the role and functions of the state in the economy. On this basis, the author gives her own definition of the state as polyphenomenon that provides a comprehensive relationship of economic, political, social, legislative, administrative, regulatory, national, ethnic, human, information and ethical communications.

Keywords: state, theoretical approaches to defining the essence of the state.

***Руженський М. М.
Інститут підготовки кадрів
державної служби зайнятості України***

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ І РОЗВИТКУ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ

У статті обґрунтовується об'єктивна зумовленість існування соціального захисту населення наявністю невизначеності та породжуваних нею різноманітних ризиків, які супроводжують життєдіяльність окремої особи та всього суспільства.

Ключові слова: економічні ризики, невизначеність, потреби, соціальні ризики, соціальний захист населення.

Успадкована з радянських часів система соціального захисту населення не відповідає новим економічним умовам розвитку українського суспільства. Намагання адаптувати її до ринкових умов господарювання шляхом підтягування доходів окремих категорій населення до більш-менш прийняттого рівня не мала комплексного характеру і давала лише тимчасовий ефект. Така політика держави у сфері соціального захисту населення, з одного боку, суттєво погіршила умови життєдіяльності значної частини наших співгромадян в складних соціально-економічних умовах трансформаційного суспільства, а з іншого – спричинила значний інтерес науковців в постсоціалістичних країнах до цієї багатогранної та складної проблеми.

Постійну увагу до проблем соціального захисту населення демонструє значне коло науковців. Вагомий внесок у розробку теоретичних засад соціального захисту населення внесли вітчизняні вчені Н. Абакумова, С. Бандур, Н. Борецька,

І. Гнибіденко, Т. Заяць, А. Колот, І. Кравченко, Е. Лібанова та інші, російські науковці Є. Аграновська, А. Зубкова, Н. Римашевська, В. Роїк, Р. Халфіна. Сучасні зарубіжні вчені М. Абрамовіц, Дж. Благу, Г. Ганслі, М. Мюллерд, Л. Сандерструм досить плідно розробляють теоретико-прикладні аспекти соціального захисту населення в ринковій економіці.

В сучасній економічній теорії окремі науковці пов'язують існування соціального захисту населення з позицій впливу ризиків на життєдіяльність окремої особи і суспільства загалом. Однак поза їх увагою залишається системоутворююча роль ризиків у формуванні соціального захисту населення.

Формування і функціонування соціального захисту населення як складової соціально-економічних відносин в наукових публікаціях обґрунтовується на основі різних підходів. В деяких з них наявність соціального захисту населення пов'язується з утвердженням принципів соціальної справедливості, притаманних соціально-орієнтованій економіці. "В умовах соціально-орієнтованої економіки, – зазначається в одній з публікацій, – утвердження принципів соціальної справедливості здійснюється шляхом формування системи соціального захисту населення [1, 62]. Не викликає сумніву, що якісні характеристики соціального захисту населення в його сучасному вигляді – це не тільки продукт розвитку соціально орієнтованої економіки, а й результат його тривалої еволюції останньої та її складова. Тому, утвердження принципу соціальної справедливості є доволі актуальною проблемою сучасності, належить до одного з дієвих і об'єктивно необхідних, але не визначальних принципів існування соціального захисту населення в сучасних умовах.

Більш конкретним є твердження, що розвиток ринкової економіки передбачає створення специфічної системи соціального захисту громадян, яка має забезпечувати максимальну нейтралізацію багатьох негативних наслідків переходу до ринкової економіки (поява безробітних, поглиблення диференціації в доходах населення, розвиток інформації тощо) [2, с. 350].

Погоджуючись з цією думкою, слід зазначити, що суспільний розвиток супроводжується значною кількістю негативних соціально-економічних явищ, процесів, тенденцій, викликаних не тільки трансформацією економічних систем в постсоціалістичних країнах. Вони мають місце і в стабільних суспільствах. Чільне місце серед факторів, які спричиняють неоднозначні соціально-економічні наслідки в життєдіяльності суспільства належить ризикам.

Основоположною ідеєю сучасної ризикології є те, що будь-який вид діяльності окремої особи, певних спільнот, суспільства тощо, котрий здійснюється в межах соціально-економічної системи, містить в собі ймовірність ризиків, які за певних умов можуть виникнути і спричинити негативні наслідки для системи загалом та її структурних ланок. Отже, ризик – це можливість або реальна загроза відхилення результатів конкретних рішень або дій від очікуваної мети; небезпека втрати ресурсів порівняно з варіантом, розрахованим на їх раціональне використання; ймовірність виникнення збитків, неодержаних доходів чи появи витрат порівняно з прогнозованим варіантом [3, с. 57].

В контексті нашого дослідження важливим є постулат, що ризик виникає за наявності невизначеності. Існування останньої має в своїй основі фундаментальну

гносеологічну проблему пізнавальності оточуючого людину середовища та процесів, що відбуваються в ньому. Фундаментальною категорією, котра лежить в основі цих процесів, є розвиток.

Розвиток економіки – це сукупність прогресивних та регресивних, керованих та некерованих процесів, що мають місце в народному господарстві на мікро- та на макрорівнях, результатом яких є закономірні, якісні незворотні зміни в економічних системах та серед учасників таких систем [4, с. 35]. Крім цього, розвиток економіки постає як складний циклічний процес, у якому спалахи нововведень спричиняють чергування фаз кризи й розвитку [5, с. 18]. Доречною є думка про те, що розвиток одночасно є і глобальним й індивідуальним процесом, та не менш вагомим є його місцевий (регіональний) зміст. Кінцевою метою розвитку є поліпшення якості життя людей, розширення їх можливостей формувати власне майбутнє [6, с. 11].

Соціально-економічний розвиток супроводжується постійними змінами, котрі спричиняють появу станів визначеності і невизначеності в економічних системах. Об'єктивний характер невизначеності породжується величезною кількістю суспільних зв'язків між економічною, соціальною, духовною сферами, які постійно перебувають у стані формування і руйнації. Це приводить до появи нових структур, інституційних норм і правил їх функціонування, нових моментів в соціально-економічних відносинах, детермінованих інноваційною діяльністю підприємців. У свою чергу нові форми соціально-економічних відносин та структур стають джерелом об'єктивної необхідності вибору підприємцями, менеджерами, працівниками, покупцями, споживачами тощо варіантів рішень, дій, ліній поведінки з метою досягнення позитивного результату. Перетворення багатоманітності в результат стає визначеністю. В сучасній соціально-економічній літературі під невизначеністю, яка породжує ризики, розуміють передусім ситуацію, коли більшою або меншою мірою відсутня інформація про структуру та можливі стани як об'єкта дослідження і прийняття рішень, так і оточуючого його середовища [7, с. 34-35].

Аналіз наукових публікацій з питань ризикології свідчить, що невизначеність спричиняє ризик, коли:

- немає однозначних чітких уявлень про досліджувані процеси і явища;
- постійно змінюються такі умови діяльності, як законодавство, що спричиняє зміну напрямів економічної діяльності уряду, кон'юнктуру ринку, дій конкурентів тощо;
- неможливо встановити й точно спрогнозувати наслідки впливу на досліджувані об'єкти таких чинників як науково-технічний прогрес, руйнівні стихійні явища, дії конкурентів, поведінка споживачів та оцінити протікання майбутніх подій, викликаних дією цих чинників;
- має місце неповнота інформації про внутрішні і зовнішні умови прийняття рішень, або вона неточна, суперечлива щодо об'єкта дослідження та його середовище;
- існує неоднаковий рівень поінформованості (асиметрія інформації) економічних агентів про умови їх діяльності, предмет і умови угод між ними. Інколи певна інформація з різних причин взагалі не оприлюднюється;
- виникає багатокритеріальність і конфліктність в оцінці рішень, коли доводиться свідомо йти на компроміси [8, с. 35-36; 9, с. 160, 162; 10, с. 13; 11, с. 264, 270].

В економічному вимірі ризику супроводжують підприємницьку діяльність з метою отримання прибутку на основі виробництва товарів і надання послуг, виконання різноманітних робіт. Вони притаманні товарно-грошовим і кредитно-фінансовим операціям, реалізації інвестиційно-інноваційних проектів тощо. Наслідками ризику в підприємницькій діяльності є різноманітні втрати, в тому числі матеріальні, фінансові, трудові та збитки заподіяні працівникам, домогосподарствам, життю і здоров'ю людей, довкіллю. Оскільки економічні ризику (як багатофакторне поняття) в більшій або меншій мірі породжують зазначені втрати, що приводить до погіршення матеріального стану, соціального, службового становища, статусу окремих осіб або груп населення домогосподарств, втрати ними можливостей до самовідтворення, погіршення життєвого укладу, руйнації життєвих планів, тобто постають як інтегрований результат діалектичної взаємодії економічного з соціальним, то одним з видів ризиків є соціальний.

У зв'язку з цим доречною є думка про те, що в широкому розумінні соціальні ризику – це рівень (комплексно-якісна оцінка) втрати будь-якої соціально значимої складової повсякденного життя, незалежно від характеру джерела (технічного, економічного чи суто соціального) [12, с. 18].

З викладеного доходимо висновку, що соціально-економічний розвиток з притаманними йому постійними змінами породжує невизначеність, що спричиняє різноманітні ризику. Вони є постійним, немінучим, об'єктивним явищем соціально-економічного розвитку та спричиняють різноманітні втрати окремих осіб, домогосподарств, соціальних груп, прошарків, класів та всього суспільства.

Значна кількість чинників, які породжують економічні, а відповідно і соціальні ризику, їх об'єктивна природа, постійна присутність у повсякденному житті людини, велика ймовірність появи одночасно ситуації ризику для значної частини людей, загроза різноманітних втрат для окремої особи, прошарків та груп населення, що викликає соціальні деформації та диспропорції у функціонуванні та розвитку людини і суспільства, потребує їх приведення у певну систему. Вивчення та узагальнення основних ознак соціальних та економічних ризиків, представлених в науковій та навчальній літературі дає змогу їх класифікувати (див. рис. 1.1).

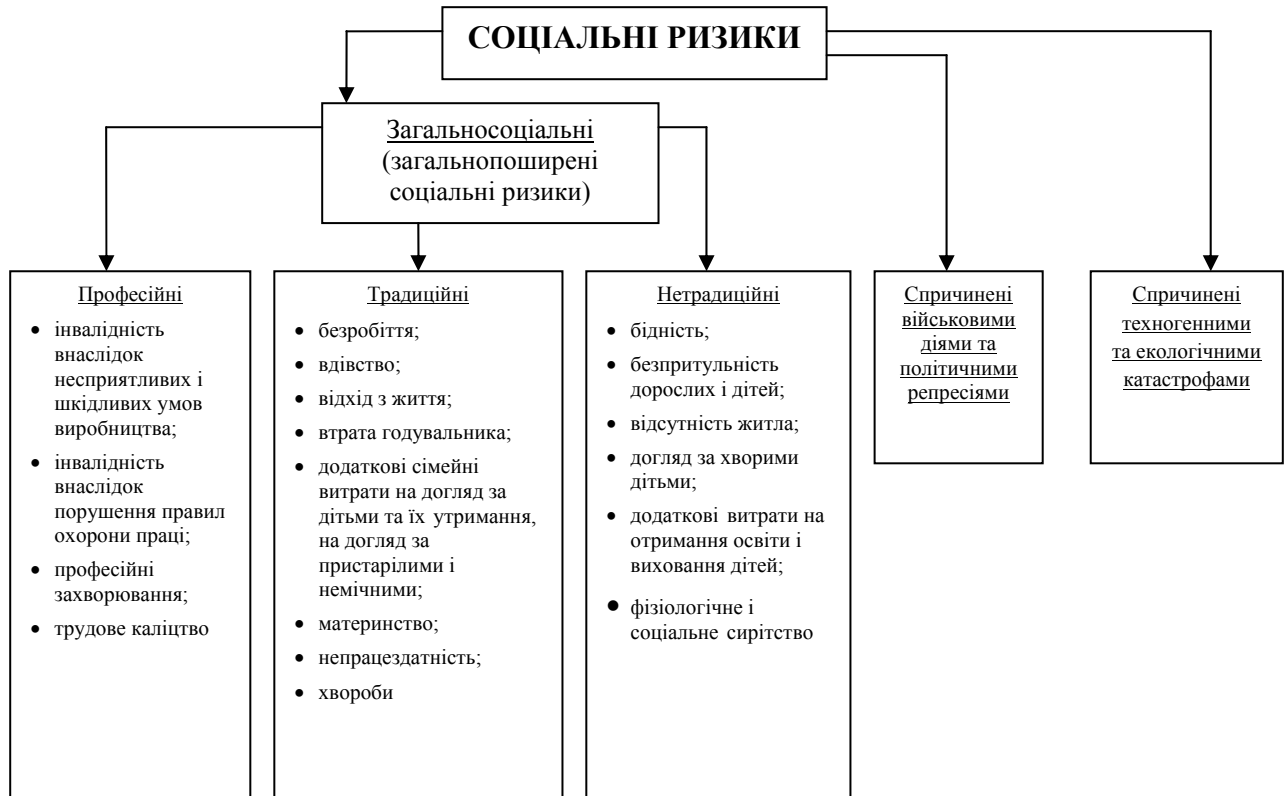

Рис. 1.1. Класифікація соціальних ризиків

Загрози різноманітних ризиків, котрі порушують нормальну життєдіяльність окремої особи, значних по чисельності прошарків, груп населення, неможливість їх усунути окремою особою або групою людей потребують певних дій з метою їх упередження, зменшення негативних соціально-економічних наслідків або компенсації понесених втрат. Тому правомірним є твердження, що потреба в соціальному захисті виникає за наявності чинників економічного та соціального ризику, які мають різноманітний характер виникнення – соціальний, економічний, політичний, правовий, екологічний, виробничий та ін. [13, с. 42]. Доречно наголосити, що потреби в безпеці та захисті А. Маслоу відносив до первинних, екзистаційних потреб людини.

Ретроспективний аналіз свідчить, що формування та задоволення цієї суспільно-значимої потреби пройшло тривалий шлях еволюційного розвитку. Намагання зменшити негативний вплив ризиків на життєдіяльність людини мали місце з перших кроків її існування і здійснювались інстинктивно. Інстинкт збереження та відтворення спочатку племені, а потім роду, сім'ї рефлекторно породжував турботу та захист вагітних жінок, матерів з немовлятами, змушував підтримувати фізіологічні основи їх життєдіяльності. Пріоритетність дії біологічних законів за тих умов виключала з кола осіб, які потребують підтримки, допомоги та захисту вдів, хворих, старих та немічних.

В епоху середньовіччя в країнах Європи виник інститут старців, інститут утримання сиріт, інститут приймацтва, інститут вдів, соціальної опіки та соціальної допомоги, котрі отримали розповсюдження у східних слов'ян. Протягом багатьох

століть центрами соціальної допомоги були церкви та монастирі. Останні виконували чотири функції: лікування; забезпечення незаможних у вигляді одноразової допомоги натуральними продуктами – милостині; навчання, контролю. У XIV – першій половині XVII ст. розвиваються три основних форми підтримки знедолених: монастирська система підтримки; державна система допомоги; перші світські прояви благодійності [13, с. 13-14].

Примітною рисою цього етапу формування і розвитку потреби в соціальному захисті населення було його розповсюдження на знедолених осіб та поєднання в цій сфері діяльності тогочасних державних і недержавних інститутів. Причому дія різних форм соціальної підтримки, допомоги та захисту розповсюджувалась тільки на неповносправних осіб, а працездатні мали покладатись на себе та членів свого домогосподарства і тільки в окремих випадках і в окремих країнах – на громаду.

Соціальний захист у вигляді соціальної допомоги здійснювався також українською селянською громадою, котра функціонувала на засадах самоврядування. Для виконання соціально-захисної функції громади мали сирітську раду й сирітську суддю й притулки для убогих.

Отже, історія розвитку потреби в соціальному захисті населення свідчить про поступову появу його різноманітних інститутів, серед яких найбільш поширеною була соціальна опіка, яка в своїй основі мала діяльність громадських організацій, але не могла повністю задовольнити потреби суспільства в соціальному захисті, внаслідок періодичного характеру та необов'язковості.

Нова віха в історії соціального захисту населення розпочинається в XIX ст., коли почало досить динамічно розвиватись велике машинне виробництво. Утвердження останнього супроводжувалось зростанням масштабів виробничої діяльності на якісно новій матеріально-технічній та технологічній основі, поширенням товарно-грошових відносин, розширенням економічної системи за рахунок соціальної і природної сфер, втягувало в нові соціально-економічні відносини значні маси людей. Це спричиняло збільшення джерел соціальних і економічних ризиків, посилювало ймовірність підпадання під їх вплив значної кількості населення. Водночас утворювалися великі та середні підприємства, які використовували найману працю, мало місце перетворення основної частини населення капіталістичних країн на осіб, позбавлених засобів існування і змушених продавати єдине, що вони мали у своєму розпорядженні, – здатність до праці.

Поширення великого машинного виробництва привело до подальшого значного зростання обсягів додаткового (понад необхідний) продукту, і формування матеріальної основи переведення частини соціального захисту населення з рівня домогосподарств на суспільний рівень, бо частина цього продукту вилучалась в розпорядження суспільства і використовувалась на ці цілі. З іншого боку, істотно трансформувалася економічна функція домогосподарств та їх демографічний склад. Міграція з сільської місцевості до міста значних мас населення сприяла розпадові селянських домогосподарств, які раніше мали у своєму складі представників трьох поколінь (батьки, їхні діти та внуки). Внаслідок цього люди похилого віку, непрацездатні і т. д. досить часто позбавлялися засобів існування, якими раніше їх забезпечувало домогосподарство. Працездатні особи найманої праці в міру

утвердження та розвитку капіталістичних виробничих відносин все частіше почали стикатися з такими проявами соціальних та економічних ризиків, як втрата доходів від найманої праці внаслідок тимчасової або постійної втрати працездатності людиною, на утриманні якої перебувала сім'я або взагалі втрати роботи.

Усвідомлення переваг взаємодопомоги особами найманої праці породило виникнення таких інститутів як асоціації, товариства взаємодопомоги та профспілки, метою існування яких була матеріальна підтримка тих членів цих формувань, які потрапили в складну життєву ситуацію. Вона здійснювалась за рахунок членських внесків. Такі об'єднання працівників із часом почали дедалі наполегливіше вимагати від роботодавців участі в заходах, які мають на меті захист трудящих від економічних та соціальних ризиків.

Розвиток нових соціально-економічних відносин спричинив відмову від доктрини соціального захисту населення, яка базувалася на принципах самодопомоги, сімейного забезпечення та добродійності і формування іншої, яка декларувала відповідальність усього суспільства за добробут його членів. Кінець XIX ст. ознаменувався появою в багатьох європейських країнах добровільних систем колективного захисту безробітних, пристарілих, вдів та сиріт. При цьому державна влада ще дотримувалась переважно принципів лібералізму та індивідуалізму, в основі яких лежали постулати бентамівської теорії сильного індивідуалізму у відповідності з якими повна свобода індивіда можлива лише при повному неутручанні держави у справи кожної особи та стан її добробуту. А її участь у соціальному захисті населення обмежувалася законодавчим оформленням існуючих організаційних форм та наданням деяких видів соціальних гарантій і допомоги державним службовцям, окремим групам промислових робітників, трудова діяльність яких має високий рівень ризику.

Новий етап у формуванні складових системи соціального захисту населення пов'язаний з утвердженням інституту соціального страхування. основоположною ідеєю останнього є захист добробуту громадян за рахунок грошових фондів, що формуються зі страхових платежів. Засади солідарності, на яких ґрунтується діяльність інституту соціального страхування, дозволяють відшкодовувати збитки і втрати понесені окремою особою внаслідок настання страхового випадку шляхом їх розподілу між багатьма людьми. У такий спосіб здійснюється перерозподіл коштів від осіб, на яких не розповсюджується дія страхового випадку на користь тих, з ким такий випадок мав місце.

В першій половині XX ст. почали окреслюватись контури нової доктрини соціального захисту населення, яка передбачала активну участь держави, підприємницьких структур в функціонуванні і розвитку національних систем такого захисту, визначення та фіксацію в конституціях ряду країн Європи соціально-економічних та культурних прав людини. В цих конституціях фіксувались обов'язки урядів у сфері зайнятості, освіти, охорони здоров'я тощо. В цей час системи державного соціального захисту були упроваджені в усіх цивілізованих країнах світу. Це можна трактувати як визнання того факту, що невизначеність та ризики притаманні кожній економічній системі. Держава в межах виконання нею соціальної функції має активно сприяти зменшенню витрат і збитків від економічних і соціальних ризиків. Примітно, що в адміністративно-командній системі вони сприймалися негативно, на

відміну від ринкової, де ризики розглядаються і сприймаються як об'єктивна реальність.

Віддзеркаленням останнього є концепція суспільства ризику, змістовні характеристики, якої зводяться до декількох моментів. По-перше, окреслюється внутрішня тенденція індустріального суспільства до зростання нестійкості [14, с. 16]. По-друге, суспільство розглядається через призму виробництва і розподілу благ і ризиків. По-третє, проявляється зміна суспільних пріоритетів: пріоритет розвитку зміщується на користь пріоритету безпеки. Суспільство ризику “це такий погляд на характер створення суспільного життя, коли виробництво благ і бідунів, досягнень і втрат трактується як дві онтологічно і гносеологічно рівнозначні сторони даного процесу [15].

Впродовж ХХ ст. поряд з соціальним страхуванням як базовим інститутом соціального захисту населення, функціонування якого передбачає організацію взаємодопомоги обов'язкового характеру в загальнонаціональних масштабах від ряду традиційних і нетрадиційних ризиків також інституціоналізувались у вигляді державної соціальної допомоги та надання соціальних послуг соціально вразливим верствам населення. Внаслідок цього соціальний захист населення постає як сукупність ряду інститутів, взаємодія, функціонування і розвиток яких спрямовані на зменшення втрат породжених економічними та соціальними ризиками, підтримку певного рівня добробуту людей, а суспільству – забезпечення своєї нормальної життєдіяльності, самовідтворення і розвитку як цілісного утворення. Це дозволяє визначити соціальний захист населення як суспільний інститут [16, с. 24], невід'ємну складову національних соціально-економічних систем, суспільно-значиму цінність для широких верств населення світової спільноти.

Висновки. Викладене дозволяє дійти висновку, що першопричиною потреби в соціальному захисті населення є наявність невизначеності соціально-економічного розвитку, що породжує різноманітні ризики. Тому методологічною системоутворюючою категорією науково обґрунтованої системи соціального захисту населення в сучасному суспільстві має слугувати ризик в його різноманітних проявах.

Історико-генетичний аналіз свідчить, що початкові форми соціального захисту населення виникали інстинктивно, потім формуються суб'єктивні уявлення про потребу в ньому, які ґрунтуються на об'єктивних економічних умовах. В подальшому формується сукупність різноманітних інститутів, організаційна взаємодія яких утворює систему соціального захисту населення у якості суспільного інституту.

Концептуалізація невизначеності у якості першопричини різноманітних ризиків, котрі супроводжують економічну та соціальну діяльність окремої особи, груп, прошарків населення та суспільства загалом відкриває значні можливості для формування в економічній теорії уніфікованої і загальноприйнятої методологічної моделі, яка б слугувала засобом для інтеграції різноманітних теоретичних напрацювань науковців стосовно соціального захисту населення в нашому суспільстві.

Використані джерела:

1. Бевз В., Павленко Ю. Соціальний захист населення в умовах переходу до ринку // Економіка України. – 1993. – № 2. – С. 62-67.

2. Гальчинський А. С. Основи економічної теорії : підручник / Гальчинський А. С., Єщенко П. С., Палкін Ю. І. – К. : Вища школа, 1995. – 471 с.
3. Шевченко Л. С. Соціальні ризики та соціальна безпека праці : монографія / Л. С. Шевченко. – Х. : Право, 2009. – 280 с.
4. Піратовський Г. Л. Страховий бізнес: управління розвитком : монографія / Г. Л. Піратовський. – К. : Київ. нац. торг.-екон. університет, 2006. – 254 с.
5. Шумпетер Й. Теория экономического развития: исследование предпринимательской прибыли, процента, капитала и цикла конъюнктуры / Й. Шумпетер ; пер. с нем. В. С. Автомова. – М. : Прогресс, 1982. – 458 с.
6. Блейклі Е. Дж. Планування місцевого економічного розвитку: теорія і практика / Е. Дж. Блейклі ; пер. з англ. Е. Дж. Блейклі. – Львів : Літопис, 2002. – 416 с.
7. Вітлінський В. В. Ризикологія в економіці та підприємстві : монографія / Вітлінський В. В., Великоіваненко Г. І. – К. : КНЕУ, 2004. – 480 с.
8. Вітлінський В. В. Ризик у менеджменті [Текст] / В. В. Вітлінський, С. І. Наконечний. – К. : ТОВ “Борисфен-М”, 1996. – 336 с.
9. Власенко Н. С. Правові засади інформаційного забезпечення соціальної політики [Текст] / Власенко Н. С. Демографія та соціальна політика. – 2007. – № 1. – С. 159-169.
10. Ілляшенко С. М. Економічний ризик. [Текст] : навч. посіб. / С. М. Ілляшенко. – К. : Центр навч. л-ри, 2004 – 220 с.
11. Экономическая социология [Текст] : учеб. пособие для вузов (под. ред. В. М. Верховина. – М. : Акад. Проспект: Фонд “Мир”, 2006. – 736 с.
12. Саєнко Ю. Соціальні ризики та шанси. – В кн. “Соціальні ризики”. – Т. 2 / відпов. ред. Ю. І. Саєнко, Ю. О. Привалов – К. : ПЦ “Фоліант”, 2004. – 468 с.
13. Соціальний захист населення України : монографія / авт. кол. І. Ф. Гнибіденко, М. В. Кравченко, О. Ф. Новікова та ін. ; за ред. В. М. Вакуленка, М. К. Орлатого. – К. : НАДУ, 2009. – 184 с.
14. Панькова О. Образ современной Украины: штрихи к портрету общественного риска // Методология, теория та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства : збір. наук. праць : у 2-х т. – Т. 2. – Харків : Видавничий центр харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, 2006. – 448 с.
15. Бек У. Общество риска. На пути к другому модерну / пер. с нем. В. Седельника и Н. Федоровой: Послеслов А. Филиппова. – М. : Прогресс – Традиция, 2000. – 384 с.
16. Руженський М. М. Система захисту населення у транзитивному суспільстві : монографія. – К. : ІПК ДСЗУ, 2005. – 384 с.

Руженський Н. М. Методологічне основи функціонування і розвитку системи соціальної захисту населення.

В статті обґрунтовується об'єктивна обумовленість соціальної захисту населення наявністю неопределенності і породжуваних нею різноманітних ризиків, які супроводжують життєдіяльність окремої людини і всього суспільства.

Ключевые слова: *економічні ризики, неопределенность, потреба, соціальні ризики, соціальна захист населення.*

Ruzhensky M. M. Methodological foundations of functioning and development of the system population's social defence.

In the article the impartial existence of the population's social defence is substantiated through the availability of the indeterminacy and by it generated various risks, which accompany the vital activity of the individual or the whole society.

Keywords: *economical risks, indeterminacy, necessity, social risks, population's social defence.*